
АНАЛИЗ

на резултатите от

анкетата на СтраСакИР за развитието на региона на Странджа, Сакар и Източни Родопи

Решихме да попитаме хората, които милеят за Региона – за проблемите, предизвикателствата и възможностите. Анкетата бе проведена в периода 18 ноември - 1 декември 2019 г. по поръчка на Комуникационна агенция PРоWay.

**Вижте важните предизвикателства и теми за развитието на
Региона!**

Със стартирането на платформата [СтраСакИР](#) направихме анкета за текущото състояние на региона. Желанието на екипа на [Комуникационна агенция PРоWay](#) е да бъде от полза за местните общности в планинските райони на Югоизточна България. **Фокус на платформата СтраСакИР е развитието на устойчив туризъм.** Ние се обединяваме около мнението, че **най-голямото богатство на тази територия са природата и местните хора.** В последните тридесет години се наблюдават изключително тревожни процеси по обезлюдяване, застаряване на населението, липса на социални перспективи и желание за предприемачество.

Това се потвърждава от Регионалните профили на Институт за пазарна икономика (ИПИ):

„Областите Бургас, Ямбол, Хасково и Кърджали имат аналогични проблеми с населението – то застарява и периферните зони драматично се обезлюдяват. Тенденцията е младите хора да напускат към големите градове, предимно София и Пловдив, като там те отиват все по-зле образовани. С изключение на област Бургас, останалите три области са неизменно сред последните пет в страната по качество на средното образование. Огромна е проблема с липсата на качествена лекарска помощ и легла за болнично лечение. Добрата новина е свързана с ниската престъпност в Ямбол, Хасково и Кърджали, но за сметка на това в област Бургас тя е най-висока за страната. Навсякъде околната среда е в относително добро състояние. Замърсяването с въглероден диоксид е ниско, а генерирането на битов отпадък е най-малко за страната в Ямбол и Кърджали. Има сериозен проблем в културата – липса на достатъчно кино салони, нисък интерес към театрите, библиотеките и музеите. Изключение правят градовете Бургас и Ямбол, които са традиционно фокусирани върху развитие на културните институти.“ <https://www.regionalprofiles.bg/bg/your-district/>

Следвайки логиката на развитие на регион СтраСакИР, ние се фокусирахме да покрием ключови показатели за развитието на туризма, като не пропуснем социални и природни фактори като бъдещи възможности. **Поставихме и някои по-екстравагантни въпроси като например идеята за въвеждане на „местна валута“.** Проверихме до каква степен съществуват опасности от типа на лоша инфраструктура или внезапни бежански вълни. Анкетата няма представителен за страната характер, тя е проведена сред читателите на платформата [StraSakIR.com](#) в периода 18 ноември – 1 декември 2019 г. и включва мнението на 179 анонимно анкетиращи лица.

На въпросът за смисъла на инициативата **СтраСакИР** повече от половината участници правилно се ориентират в основният фокус на платформата. Допълнителните отговори също са част от по-широкия замисъл за подкрепа на местните общности в създаване на предприемаческа среда и развитие на кулинарни фестивали.

В един на пръв поглед разнороден регион **водещият символ е важен за обобщаване на усилията. Отчетливо се открояват тракийските култови комплекси като обединяващ елемент на Странджа, Сакар и Източни Родопи.** Нестинарството и странджанската зеленика също имат своите привърженици, които като сбор надхвърлят първия отговор. Скалният орел е обединяващ символ за Сакар и Източни Родопи, но той събира най-малка подкрепа. Проблемът с общият символ стои на дневен ред и ще се работи по неговото изграждане.

За да има качествен туризъм трябва да има добри пътища. Страсакир е достъпен от север чрез АМ Тракия, а в неговата сърцевина се достига чрез АМ Марица. Има качествени пътища между Хасково-Кърджали-Маказа и Бургас-Малко Търново. Но разбира се има още много, което може да се направи за пътната мрежа. Актуален е проектът за АМ „Дунав-Егея“, която може да бъде построена с частни средства. Тя ще започва от Дунав мост при Русе и ще завършва на бъдещото пристанище Марония на Егейско море. Магистралата ще преминава през Русе, Велико Търново, Стара Загора, Кърджали, Маказа. Такъв проект би облекчил транзитния трафик от румънци към Северна Гърция, които ще имат алтернатива за удължаване на престоя си в Източните Родопи, ако се изгради скоростен път между Ивайловград-Крумовград-Момчилград-Златоград. Очевидно обаче за момента много по-належащи са добрите пътни връзки вътре в Сакар и Странджа. Тези отговори събират най-много гласове. Има огромна нужда и от добър път покрай морето до границата с Турция, където евентуално да се изгради и граничен пункт при Резово.

На практичен въпрос за новият туристически сезон къде биха се отправили, половината отговори клонят към двата варианта в Странджа, всеки трети би се отправил към Източни Родопи, а всеки шести към Сакар. **Определено трябва да се работи за изграждане на тематични регионални маршрути, които да увеличат престоя в региона и да се съчетават посещения на събития с туристически обекти.**

СтраСакИР е преди всичко запазена дива природа. Около това спор сякаш няма, като има паритет между предпочитанията за екотуризм в Странджа и Източни Родопи. Отново най-малко отговори събира Сакар, но пък всеки пети би искал да посети доста непознатите Левка и Маточина.

Изненадващо малък е броят на хората, които биха посетили Маджарово. Само допреди пет години това беше визитката на Източни Родопи, но днес явно Ивайловград и селата покрай Бяла река са по-привлекателни. Магичните и девствени резервати на Странджа засега са водещи при плановете за екотуризъм в СтраСакИР.

Кулинарните дадености на трите планини стават все по-интересни за туристите. Те са атрактивни, непознати и вдъхващи доверие по някакъв начин. За съжаление на прекалено малко места може да се опита местната кухня приготвена по традиционен начин, когато няма организиран специално кулинарен фестивал. Но пък тези събития дават прекрасна възможност да се опита цялостно местната култура. Вече се очертава Странджа да е фаворит за следващото лято чрез фестивалът в Малко Търново, но пък есента е посветена на Сакар. Фестивалът в Харманли е по-нов от този в Ивайловград, но очевидно привлича по-голям интерес. Все още опитите за удължаване на сезона покрай морето с рибни празници не е толкова популярно сред туристите. Всичко при тези събития е въпрос на правилна стратегия, реклама и привличане на подходящата публика.

Любопитен елемент от местната култура е връзката с историята. Това се вижда по най-атрактивен начин на исторически възстановки. Засега това е сравнително неразработен сегмент от туристическия пазар, но набира все повече скорост. За следващата година най-голям интерес приковава Мезек (всеки втори) и Кабиле (всеки четвърти), келтския празник на Аква Калиде би посетил всеки шести, а на Туида биха отишли много по-малко хора. Като цяло тези събития крият огромен потенциал, особено когато са организирани по правилен начин.

Никой не обича да мисли за проблеми, но в последните години те са ежедневие. Когато питаме за тях във връзка с развитието на туризма в СтраСакИР, два от отговорите доминират. На първо място стои **липсата на актуална информация и реклама в съчетание с лошите пътища.** Хората виждат дефекти и в цялостната държавна политика в областта на туризма. Ако обединим всичко, това цели 80% обвиняват в лоша работа Министерството на туризма и АПИ. Регион СтраСакИР попада като територия в три отделни туристически региона. Техни центрове са Бургас, Пловдив и Смолян. Очевидно е, че ако държавата не си върши добре работата в туризма, регионите трябва да компенсират. Но Странджа, Сакар и Източни Родопи са в тяхната периферия, което ги обрича на допълнителна изолация. **Тогава на ход идват предприемачеството и енергията на местните хора.** За жалост те са все по-възрастни, но поне никой не вижда опасност от бежанска вълна през границата с Турция.

Възможностите за развитие на СтраСакИР изглеждат концентрирани в две стандартни посоки. От една страна всеки трети мечтае за изграждане на нови индустриални мощности, а всеки четвърти го гони носталгията по възраждане на програмата „Република на младостта“. Изненадващо всеки трети се насочва към един нестандартен подход – създаването на своеобразна „местна валута“ в съчетание с фокус върху природните и културни дадености при екологичния и селски туризъм. Някои отчичат изграждането на новото летище на Истанбул като възможност. Радващо е, че на този въпрос има и други споделени мнения за решаване на проблеми – всеки десети от анкетиранията изразява собствена ангажирана позиция.

В този смисъл се дават мнения и за скритите ресурси на СтраСакИР. **Две трети от хората виждат потенциал в еко туризма на Странджа и винения и кулинарен туризъм по селата на Сакар.** Всеки пети иска да се наблегне повече на темата за тракийските култови комплекси в Източни Родопи, което може да се обвърже и с другите две планини. Всеки осми има желание да се развие повече трекинг и вело туризма в контекста на новия маршрут Тур Странджа. Споделят се и други ценни мнения с фокус върху повече двигателна активност и допир с природата на потенциалните туристи.

Може би е трудно да се намери баланс между мързел и физическа активност в туризма, но един кулинарен символ на СтраСакИР само би помогнал. На този въпрос няма категорично очертан фаворит, от дадените възможности **две трети от отговорите се поделят между мановия мед и „дядото“ в Странджа.** Всеки шести вижда зелника като кулинарна визитка на региона, а всеки десети разпознава в това млечния деликатес ахчак от Сакар. Има и други мнения – щирник, трахана, сусамов тахан. Ясно е едно – кулинарните символи са твърде много, за да бъдат обединени в едно понятие. Това показва колко е богат на възможности регион СтраСакИР.

Добрата храна върви в комбинация с местно вино. Ако не го направите в СтраСакИР, ще обидите вашите домакини. Въпросът е кое е типичното „страсакирско вино“? Чудесното развитие на сорта сира в малките семейни изби на Сакар му дава известно предимство. След него е митичния със своята сила директен сорт алжирка, който е само за особени ценители. Всеки пети се сеца за старата слава на мерлото от Стамболово. Все още са малко хората, които виждат символ във възродения покрай Харманли бял сорт тамянка. Разбира се има и други единични отговори, но хубавото е че географията на винарските изби се разширява и вече настъпва и към полите на Странджа.

Развитието на един цял регион неизбежно има нужда от стратегия. В момента нещо липсва, за да виждаме проблеми. Кое би донесло разликата за

СтраСакИР? Почти половината от отговорилите подкрепят **идеята за създаване на регионална организация за развитие на туризма**. Почти по равен е процентът на хората подкрепящи създаването на два нови природни парка и обявяването на Южен Сакар за самостоятелен винен регион. Има и мнения, които обединяват всичките четири възможности, като според тях те не си противоречат.

Сега нека надникнем в профила на участниците в анкетата. **Те са активни хора, с отношение към региона и поне веднъж годишно го посещават**. Около една пета живеят в региона, а само 7% нито веднъж не са го посещавали в последните три години. Това показва, че СтраСакИР има своите поддръжници и те са негови посланици сред останалите българи. Определено в анкетата по-активни са жените (57,6%), както и младите хора в активна работна възраст – 54,5%. Заедно с по-зрелите хора те образуват едно голямо ядро от бъдещи активисти за каузата СтраСакИР. Всеки трети живее в София, всеки шести в Северна България или в самия регион СтраСакИР. Така за хората от Южна България остава да посещават по-често региона, ако приемем че софиянци са най-пътуващите туристи из страната. Това прави почти 62% от участниците в анкетата, като не бива да подценяваме малкия брой живеещи зад пределите на държавните ни граници. Те вероятно също са потенциални гости, а може би заселници или инвеститори в региона. **Любопитно е, че в анкетата всеки осми участник е предприемач, а всеки пети работи на свободна практика**. Това са хора с идеи, свободно време и желание за промяна. Огромният брой участници в анкетата са служители, които се надяваме да използват част от годишния си отпуск за посещения в планините на Югоизточна България. От гледна точка на доходите процентът на предприемачи и хора на свободна практика е равен на този на хората с брутни месечни доходи над 1500 лв на месец. Служителите вероятно са хората с доходи между 500 и 1500 лв на месец, а под тази цифра остават всички останали. Тези данни косвено показват ангажираното участие и достоверността на информацията, която са подали анкетираниите. Не бива да забравяме, че извадката не е представителна, а е набрана сред читателите на сайта strasakir.com.

Данните от анкетата очертават една сравнително надеждна стратегическа рамка за развитието на туризма в СтраСакИР. Това е един разнообразен и пъстър регион, в който трудно биха се определили ключови символи, но пък това създава и естествени възможности за партньорста. От гледна точка на стратегическото планиране на новите девет туристически региона в България, териториите на СтраСакИР попадат в три от тях. Но Странджа, Сакар и Източни Родопи са твърде далеч от техните естествени центрове, което ги обрича на изолация и изостаналост. Едно вътрешно обединение около собствена идейна рамка би спомогнало за по-добро развитие

на туризма, което да доведе и до повече възможности за предприемачество и съживяване на местните общности. Предстои да направим по-задълбочен анализ как това ще се осъществи.

Благодарим за отделеното време!